



# **İnsan onuruna yakışır iş**

---

## Daha iyi bir dünya için

# Dünya İş Sağlığı ve Güvenliği Kongresi

İş Sağlığı ve Güvenliği ve Güvenli Bir Gelecek için Küresel Güvenlik Kültürünü Oluşturalım

11-15 Eylül 2011 - İstanbul, Türkiye

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu



## **TÜRK-İŞ**

**Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu**

Bayındır Sokak No. 10

06410 Yenışehir - Ankara

Tel : (0.312) 433 31 25 (4 hat)

Faks: (0.312) 433 68 09 - 433 85 80

<http://www.turkis.org.tr>

e-posta: [turkis@turkis.org.tr](mailto:turkis@turkis.org.tr)

Ağustos 2011

**Baskı:**

Ziraat Gurup Matbaacılık A.Ş.

Tel: (0.312) 384 73 44 - 45

# Sunuş

Ekim 2007'de Lizbon'da yapılan ILO Adil Küreselleşme Forumu'nda "İnsan Onuruna Yakışır İş" için eylem çağrısında bulunuldu. Forum sonunda hükümetlerden, ILO Standartlarını onaylayarak uygulamaları ve "İnsan Onuruna Yakışır İş" kavramını ilgili politikalarına dahil etmelerini talep etmek amacıyla bir dilekçe kampanyası başlatıldı. Ayrıca 7 Ekim'in "Dünya İnsan Onuruna Yakışır İş Günü" olması hedeflendi.

TÜRK-İŞ, bütün dünya sendikaları ile birlikte 7 Ekim 2008'de Ankara'da "İnsan Onuruna Yakışır İş Günü"nü düzenlediği bir toplantıyla ele aldı.

2009'da da Gazi Üniversitesinin işbirliğiyle TÜRK-İŞ "İnsan Onuruna Yakışır İş Günü" etkinliği düzenledi. 2010 yılında Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Kongresi ile birleştirilerek kutlandı.

Kavrama verdiğimiz önemin gereği olarak da üniversitelerimiz ile işbirliği yaparak "İnsan Onuruna Yakışır İş" konusundaki panellerimiz ülkemizin çeşitli kentlerinde düzenlendi.

Amacımız kavrama olan duyarlılığı artırırken yarının çalışanları olacak üniversite öğrencilerinin bu konuda bilinçlendirilmeleriydi.

Günümüzde "İnsan Onuruna Yakışır İş" kavramını ve bu kavramın içerliğini bilmek tüm çalışanların ve çalışma hayatında yer alacakların bir zorunluluğudur. Yaşamını emek gücünü satarak sürdüren dünya nüfusunun büyük bir bölümünün, karşı karşıya kaldığı sorunların çözümünde "İnsan Onuruna Yakışır İş" kavramının ve bu kavram ekseninde uygulanacak politikaların göz önünde tutulması gerekmektedir.

Elinizdeki bu belge "İnsan Onuruna Yakışır İş" için içten bir sesleniştir.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**





# “İş İstiyorum”

Kapitalizmin geçirmekte olduğu yapısal dönüşüm ve yeni-liberal anlayışın fikirsel öncülüğünde ortaya çıkan koşullar altında işsizlik günümüzün en önemli sorunudur. İnsan onuruna yakışır bir yaşam sürdürmenin en temel şartı kişinin gelir getirici bir işte çalışıyor olmasıdır.

TÜİK Hane Halkı İşgücü Araştırması 2011 Nisan dönemi sonuçları Türkiye genelindeki işsiz sayısının 2 milyon 637 bin kişi ile yüzde 9.9 oranına tekabül ettiğini ortaya koymaktadır. Aynı dönem için tarım dışı işsizlik yüzde 12.5 iken genç işsizliği 785 bin 394 kişi ile yüzde 17.9 olarak gerçekleşmiştir. Küresel mali krizin etkisinin yoğun olduğu 2009 yılına göre işsizlik verilerinde olumlu yönde bir gelişme gözlemlense bile emek piyasasının en önemli sorunu olan işsizlik Türkiye'nin acilen çözmesi gereken bir sorundur. Diğer yandan ikinci bir küresel kriz dalgasının tüm dünyayı etkileyeceği söylentilerinin yoğunlaştığı günümüz koşullarında, uzun vadeli önlemlerin alınması işsizliğin artışı ve sözkonusu sorunun daha yakıcı bir hale gelmesini engelleyecektir.

Her yıl işgücüne dahil olan yüz binlerce genç, işsiz kalmakta, yeni istihdam olanakları yaratacak strateji ve politikaların yetersizliği nedeniyle Türkiye'nin geleceği olan genç işgücü, giderek artan gelecek kaygısı içinde, çaresizce bugünü tüketmektedir.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**



KAYILANMAZ



# *“İşimi Geri İstiyorum”*

İşçinin çalışma hayatında karşılaştığı en önemli risklerden biri işini kaybetme durumudur. 19. yüzyıldan beri dünyanın gündeminde olan iş güvencesinin amacı işveren karşısında ekonomik olarak zayıf durumdaki işçiyi yaşamının merkezini oluşturan işini kaybetme riskine karşı koruyarak gelirin toplumda adil dağılımını sağlamaktır. Bugün temel bir insan hakkı olarak görülen iş güvencesi, insan onuruna yakışır bir yaşamın önemli bir unsurudur.

Türkiye’de 2008 yılında etkileri ortaya çıkan küresel kriz yine en çok işçi sınıfını sarsmıştır. 2010 Ocak ayı resmi verilerine göre (TÜİK) yüzde 14.5 olan işsizlik oranının yapılan bazı bilimsel çalışmalarda ise yüzde 26.4 olarak gerçekleştiği iddia edilmiştir. Söz konusu oranlar küresel krizin istihdam üzerindeki etkisini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. TÜİK’in verilerine göre henüz tek haneli rakamlarla ifade edilmeye başlanan işsizlik oranının yapısal önlemler alınmaması halinde tekrar yükselişe geçmeyeceğini kimse garantileyemez. 2011 Ocak dönemi verilerine göre işsizlerin yüzde 89.1’i (yani 2 milyon 712 bin kişi) daha önce bir işte çalışmıştır. İşsizlerin yüzde 33.6’sını, çalıştığı iş geçici olup, işi sona erenler yüzde 15.1’ini ise işten çıkarılanlar oluşturmaktadır. Ülkemizde iş güvencesi, işsizlik sigortası ve kısa çalışma ödeneği gibi istihdamı koruyucu yasal düzenlemelerin yetersiz kalması nedeniyle işinden olan binlerce işçi küresel ekonomik krizin bedelini ağır bir şekilde ödemektedir.

İş Güvencesi Yasası, tüm işçileri kapsamına almaması, işe iadede işverene seçenek sunulması ve yargı kararlarının kısa sürede sonuçlanmaması, tazminat miktarının işçinin en az dört en çok sekiz aylık ücreti ile sınırlandırılması gibi nedenlerle gerçekliğini ve yeterliliğini yitirmektedir.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**





# ***“Okumak İstiyorum”***

Dünyada ve Türkiye’de çocuk işçiliği sorunu büyük önem taşımaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) son tahminlerine göre dünyada 215 milyon çocuk, çocuk işçi durumunda bulunuyor ve pek çoğu “çocuk işçiliğinin en kötü biçimleri” olarak kabul edilen işlerde çalışıyor.

Çocuk işçiliği, Sanayi Devrimi’nden bu yana yapısal bir sorun olarak süregelenmektedir. Çocukların eğitim çağında sanayide, sokakta, tarımsal alanlarda çalışmaları olgusu, önemli bir toplumsal sorun olarak her geçen gün büyümektedir. Türkiye’de başta İstanbul, Diyarbakır, Adana, Gaziantep, İzmir, Ankara olmak üzere büyük kentlerde sokakta çalışan, sokakta yaşayan çocuk sayısı artmaktadır. Sosyal devlet anlayışının hakim olduğu bir yapıda çocuk emeğinin/çocuk işçiliğinin söz konusu olması düşünülemez. Gelecekte insan onuruna yakışır hayat standartları elde edebilmeleri için, çocukların yeri sokaklar, atölyeler değil, nitelikli eğitim alabilecekleri okullar olmalıdır.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**





# ***“Ben de Çalışmak İstiyorum”***

TÜİK tarafından 2010’da yapılan “Özörlölerin Sorunları ve Beklentileri” araştırmasına göre Türkiye nüfusunun yüzde 12.29’unu özörlöler oluşturmaktadır. Aynı çalışmada özörlölerin Türkiye genelinde işgücüne katılım oranının yüzde 21.71, işsizlik oranının ise yüzde 15.46 olduğu belirtilmektedir. Özörlölerin sosyal hayata katılabilmeleri ve rehabilitasyonları için, istihdam olanaklarının varlığı ve istihdamlarının özel sektör-kamu sektörü ayrımı gözetilmeksizin desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Toplumun ayrılmaz bir parçası olan bu bireyleri çalışma hayatının dışına itmek yerine, istihdamda fırsat eşitliği sağlanarak, onları topluma kazandıracak politikalar geliştirilmelidir.

Anayasanın sosyal devlet ilkesinden hareketle, istihdama girişte dezavantajlı gruplar arasında yer alan özörlölere, insan onuruna yakışır iş olanakları sunacak tedbirler alınmalı, sosyal yaşam onların varlığı dikkate alınarak planlanmalı ve düzenlenmelidir.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**





# ***“Güçlü Olmak İstiyorum”***

İşçi sınıfının en büyük gücü sendikal örgütlülüğüdür. Sendikal örgütlenme, grev ve toplu sözleşme haklarından yoksun bir işçi sınıfının insan onuruna yaraşır işte istihdam edilmesi düşünülemez.

Türkiye, ILO'nun “Sendika Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkı'nın Korunması” ile ilgili 87 sayılı ve “Örgütlenme ve Toplu Sözleşme Hakkı” ile ilgili 98 sayılı sözleşmelerini gecikmeli de olsa kabul etmiş olmasına rağmen sendikal haklar ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki yasal engelleri halen ortadan kaldırmamıştır. Oysa çağdaş ve demokratik bir toplum olmanın en önemli koşullarından biri, toplumu oluşturan sınıfların çıkarlarını örgütlü olarak koruyabilme hakkına sahip olmalarıdır.

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasaları TÜRK-İŞ'in görüşleri yönünde değiştirilmeli, özellikle sendikalaşmadan dolayı işçi atılmasının önlenmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Toplumsal alanda en etkili demokratik kitle örgütleri olarak görülmesi gereken sendikaların etkisizleştirilmeye çalışılması, örgütlü örgütsüz tüm çalışanların insanca yaşam koşullarını olumuz yönde etkileyecektir.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**





# ***“İnsanca Yaşamak İstiyorum”***

**T**ÜRK-İŞ Açlık ve Yoksulluk Sınırı çalışmasının son verilerine göre; Türkiye’de yaşayan dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için gerekli harcama tutarı 875 TL olmuştur. Gıda dışında yapılması gereken kira, yakacak, elektrik, su, ulaşım, sağlık, eğitim, giyim gibi zorunlu harcamalar da dikkate alındığında insan onuruna yakışır bir geçim düzeyi sağlayabilmek için dört kişilik bir haneye ayda 2.843 TL girmesi gerekmektedir. Asgari ücretle çalışan bir işçinin eline geçen net 658.95 TL, işçiye ve ailesine asgari yaşam koşullarını bile sağlayamazken, insan onuruna yakışır bir yaşam düzeyi sağlamaktan oldukça uzaktır.

Türkiye’de yoksulluk giderek artmakta, ekonomik büyüme istihdam yaratmamakta, çalışanlar da bu büyümeden paylarını alamamaktadırlar. 2008’den günümüze kadar geçen süreye bakıldığında ülke içinde yapılan harcamaların büyük bir kısmının borçlanarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Son dönemlerde bankaların kredi kullanım koşullarını sınırlamaya yönelik yaptığı düzenlemeler, olası bir yeni kriz dalgası karşısında yoksulluğun artacağı riskini ortaya koymaktadır. Kriz-işsizlik döngüsü içinde, ülkemiz çalışan yoksullar ve çaresiz işsizler ülkesine dönüşmektedir. Asgari ücret, işçiye ve ailesine insanca yaşama olanağı sağlamaktan ve bilinen evrensel tanımından uzaklaşarak sefalet ücreti halini almıştır.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**





# ***“Huzur İstiyorum”***

İnsan onuruna yaraşır koşullarda bir emeklilik çalışanların geleceğinin güvencesidir. Emekli gelir ve aylıklarının yetersizliği, eşitsizliği nedeniyle emekliler dışlanmakta ve onlarca yıllık emeklerinin karşılığını alamamaktadırlar.

Sosyal güvenlik sistemimizin finansman açığı gerekçe gösterilerek “reform” adı altında yapılan yasal düzenlemeler ile işçilerin emekli olmaları zorlaştırılmıştır. Özellikle mevsimlik ve kısmi süreli işlerde çalışanların emekli olmaları imkansız duruma gelmiştir. Emekli, dul ve yetim aylıklarının daha düşük hesaplanması öngörülmüştür. Çalışma yaşamları boyunca ödedikleri vergi ve primlerle ülke ekonomisine katkıda bulunan işçi emeklileri ve onların dul ve yetimleri de insanca koşullarda bir yaşam sürdürememektedirler. Emeklilerin yüzde 90’ı açlık, tamamı yoksulluk sınırının altında gelir ve aylık almaktadırlar. Bu, sosyal devlet ilkesi ile bağdaşmayan, utanç verici bir durumdur. Gelir ve aylıklar insanca yaşama yetecek bir düzeye getirilmelidir.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**





# ***“Kadına Yönelik Şiddet ve Ayrımcılık İstemiyorum”***

Türkiye’de cinsiyete dayalı ayrımcılık birçok boyutta yaşanmaktadır. Bunlardan biri ve en önemlisi istihdam alanındadır. Cinsiyete dayalı ayrımcılık, aynı işkolunda çalışan, aynı işi yapan, eşit deneyime ve eğitim düzeyine sahip kadınların, cinsiyetlerinden dolayı, erkeklerden daha az ücret almaları, işe alınma ve işten çıkarılma, teknik eğitim ve kariyer şansı gibi konularda ikinci planda tutulmalarıdır.

Ayrımcılık kapsamına giren cinsel taciz de, kadını işgücünde yer almaktan caydıran, kadını onuru, değer yargıları ve işi arasında seçim yapmaya zorlayan bir sömürü biçimidir.

Türkiye’de kadın istihdamı gelişmiş ülkelere oranla oldukça düşüktür. Son TÜİK verilerine göre istihdam oranı erkeklerde yüzde 70.8 olmasına karşın kadınlarda yüzde 29.2 olarak belirlenmiştir. Söz konusu veriler kadın ile erkeğin emek piyasasındaki durumunu ortaya koymaktadır.

**İnsan onuruna yakışır iş**

Daha iyi bir dünya için





# ***“Köle Olmak İstemiyorum”***

İstihdam aracılık hizmetleri, Sanayi Devrimi ile birlikte ortaya çıkmış, fakat daha sonra işçi simsarlığı ve sömürüye yol açması nedeniyle kamuya bırakılmıştır. Ancak günümüzde bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de özel istihdam büroları kamuya yardımcı olmak üzere yeniden ortaya çıkmıştır. 5920 sayılı yasa tasarısı ile de özel istihdam bürolarına istihdam ettikleri işçileri diğer işverenlere kiralama imkanı verilmek istenmiştir.

Ozel istihdam bürolarının mesleki anlamda geçici işçi verebilmeleri, yani işçi kiralayabilmeleri;

- Emegın meta haline gelmesi,
- İşçilerin kazanç konusu olması,
- İşsizlerin istismar edilmesi,
- İşçi simsarlığına yol açılması,
- İşyeri kavramının ortadan kalkması,
- İş güvencesinin ortadan kalkması,
- İşçilerin örgütlenme hakkının ortadan kalkması,
- Grev hakkının kullanılamaz hale gelmesi,
- İşyerinde aynı işi yapan farklı statüde iki işçi grubu oluşması,
- İşçilerin insan onuruna yakışmayacak koşullarda çalıştırılması,

gibi nedenlerle iş piyasasının düzenini bozacağından TÜRK-İŞ bu düzenlemeye karşı çıkmış ve yasalaşmasını önlemiştir.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**





# ***“Sigortamı İstiyorum”***

Anayasamız, herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu ve bu görevin devlet tarafından yerine getirilmesini öngörmüştür. Ancak TÜİK verilerine göre 2009 yılında ülke nüfusunun yüzde 16'sı sosyal korumadan yoksundur. Nisan 2011 verilerine göre kayıtdışı istihdam oranı yüzde 42.1 olmuştur.

Sosyal güvenlik sistemimizde reform adı altında yürütülen düzenlemelerin dördüncü ayağı ve en önemli bölümünü oluşturan Sosyal Yardım ve Primsiz Ödemeler Kanun Tasarısı bugüne kadar Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne getirilmemiştir.

Oysa ki Türkiye'de yaşayan herkesin sosyal korumaya kavuşturulması için; bu alanda hizmet sunan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile Sosyal Yardım ve Dayanışma Fonu dahil tüm kaynakları tek çatı altında toplayan, ülkemizin sosyal ve ekonomik koşullarına uygun olarak yoksulluğu tanımlayan, hak sahiplerinin kolayca ulaşmalarına olanak sağlayan ve çağdaş hizmet sunan sistemin biran önce kurulması zorunludur.

Refahtan pay verilmeyen emekli, dul ve yetimlerden yüzde 90'ına bağlanan ve ödenen aylıklar TÜRK-İŞ'in verilerine göre açlık sınırının altındadır. Sağlık hizmetlerinden yararlanmak ise prim dışında ayrıca ceplerinden para ödenmesini gerektirmektedir.

Oysa ki, çağdaş hukuk devletinin öncelikli görevi, bireye yarınından endişe duymayacak şekilde sosyal sigorta hakkını sağlamaktır.

Ülkede yaşayan herkesi sosyal korumaya kavuşturan, kayıtdışı çalıştırmayı ortadan kaldıran, ülke koşullarına uygun olarak emeklilik hakkını sağlayan, emekli, dul ve yetimine refahtan pay verip insanca yaşamasına olanak sağlayacak aylık ödeyen ve yeteri kadar sağlık hizmeti sunan sistemin tüm taraflarla uzlaşarak kurulması devletin öncelikli görevi olmalıdır.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**





# ***“İşsizlik Fonuna Dokunulmasını İstemiyorum”***

**İ**şsizlik sigortası fonunun sahibi işçidir.

İşsizlik sigortasının amacı, bir iş yerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek ve yeterliliğinde olmasına rağmen herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalılara işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılamaktır. İşsizlik Sigortası Fonu, bu amacı gerçekleştirmek üzere oluşturulmuştur.

Ancak Haziran 2011 itibariyle 49.378 milyar TL'ye ulaşan fon kaynaklarının, amacı dışında kullanılmak üzere yasal düzenlemelerin yapılmış olması, geçmişte olduğu gibi İşsizlik Sigortası Fonu'nun da hükümetlerin dilediği şekilde kullanmalarına zemin oluşturulmuştur. Hükümetlerin fonu istedikleri gibi kullanabilecekleri bir kaynak olarak görmeleri işçi kesimini endişelendirmekte, halkın devlete olan güvenini sarsmakta, ekonomik ve sosyal hayatımızın üzerinde görülenin ötesinde tahribat yaratmaktadır.

**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**



**İnsan onuruna yakışır iş**

**Daha iyi bir dünya için**

